Numărul 8

Ianuarie 1963

Cuvântul

ÎN EXIL

Director:
GEORGE RACOVEANU

Das wertvollste aller Güter ...

von George RACOVEANU

Ihr seid zur Freiheit berufen.
(Paulus an die Galater)

Der Preis der Freiheit ist hoch, aber wir Amerikaner haben ihn immer bezahlt. *(John F. Kennedy)*

Für seine Weihnachtsbotschaft hat Papst Johannes XXIII. das Thema: F r i e d e a u f E r d e n gewählt, mit der Begründung, daß „unter allen Gütern des Lebens und der Geschichte – der Seelen, der Familien und der Völker – der Friede wahrhaft das Wichtigste und das Wertvollste ist“. Deshalb richtet er an alle Regierungen die Bitte, zu jeder Zeit und auf allen Ebenen Verhandlungen anzuregen, zu fördern und anzunehmen.

Nach dem Fall Kuba ist der Appell des Papstes an die Führer der Völker gerechtfertigt. Daß seine Botschaft gerade Nikita Chruschtschow begeisterte, der Kuba mit Raketen und Atombomben geradezu gespickt hatte, ändert nichts an der christlichen Absicht der Botschaft. Aber aus seinem geschichtlichen Rahmen herausgelöst, könnte die Äußerung, daß unter allen Gütern des Lebens der Friede das Wertvollste ist, zu Mißverständnissen Anlaß geben. In einem anderen Fall, nämlich der brutalen Aufhebung der Freiheit des ungarischen Volkes, erklärte 1956 Papst Pius XII., daß der Krieg, als wirksames Verteidigungsmittel und mit Erfolgsaussichten gegen die, welche durch Gewaltanwendungen eine unerträgliche Lebensform erzwingen wollen, nicht als unerlaubt betrachtet werden könne. Und Kardinal Frings von Köln vertrat 1950 die Ansicht, daß in der Alternative F r i e d e oder F r e i h e i t, die Wahl auf Freiheit fallen müsse. Die richtige Formel hat aber Präsident Kennedy gefunden als er sagte: „Nicht Friede auf Kosten der Freiheit, sondern beide: Friede und Freiheit.“ Nach der christlichen Lehre ist der Friede nicht Z w e c k a n s i c h, sondern ein Ergebnis. Der Friede kann nicht die Frucht der Gewaltanwendung, des Terrors, des Verbrechens und der Entwürdigung des Menschen sein.

Die Gewaltanwendung und die Versklavung kann wohl Schweigen erzeugen. Frieden niemals! Der Friede “der Seele, der Familie, der Völker“ ist ohne die himmlische Gabe der Freiheit nicht denkbar. In christlichem Sinne vollendet sich selbstverständlich die Freiheit des Menschen in der Begegnung mit Gott. Deswegen ist seine Erlösung ohne individuelle Freiheit nicht möglich.

Und wie steht es vom christlichen Standpunkt aus mit der menschlichen Freiheit in der gesellschaftlichen Ordnung? In seiner Sylvesterpredigt 1962 sagte uns Kardinal Döpfner: „Nur jene Ordnung der Gesellschaft ist eigentlich menschenwürdig, die dem Menschen den Zugang zu Gott und die daraus folgende F r e i g e s t a l t u n g s e i n e s L e b e n s ermöglicht“. Und weiter: „Der Mensch darf weder in ein politisches Zwangssystem eingespannt noch in seiner persönlichen Beziehung zu Gott behindert werden. Die Gewalt des Staates findet an den unveräußerlichen Personenrechten des Menschen ihre Grenze.“

Der Friede ist nicht Alpha und Omega der christlichen Lehre. Zum wahren Frieden kann man nur gelangen, wenn seine Voraussetzungen erfüllt sind. Und die wichtigste von ihnen ist die Freiheit. St. Augustinus lehrt, daß die Regierungen, welche die Rechte des Menschen mißachten, nichts anderes sind, als große Räuberbanden (Magna latrocinia). Gegen diese muß man sich verteidigen.

Dreapta şi stânga în lumina tradiţiei

de Vintilă HORIA

E îmbucurător să constaţi cum toţi cei ce se apleacă asupra viciilor şi defectelor timpului nostru ajung cu încetul la aceeaşi concluzie. Filosofii au diagnosticat la contemporanii noştri o carenţă metafizică, antrenând o serie întreagă de consecinţe nefericite, de ordin politic şi social. Psihologii, la rândul lor, trăgând cu urechea la crizele care ne rod, au descoperit şi ei adevărata boală a secolului. Ar fi vorba, după Jung, de o *epidemie psihică*, fără nume încă, însă de a cărei importanţă îşi dăduse seama şi Alexis Carrel înainte de războiu. Această epidemie s'a abătut asupra unei vaste zone a societăţii actuale, în Occident ca şi în Orient, iar virulenţa ei e cu atât mai mare cu cât înseşi victimele ei nu-şi dau seama să fi fost atinse de boală. “După propria noastră experienţă, scrie Jung în ultima lui carte, cred că fiecărui bolnav mintal recunoscut îi corespund cel puţin zece cazuri de nebunie latentă“

Această nebunie Jung o numeşte *colectivism*, lucru care ar însemna distrugerea sufletului individual, unificarea în abjecţie, raţionalizarea în detrimentul iraţionalului (iraţionalul fiind, după Jung, “singurul purtător de realitate“), dispariţia spiritului religios, sclavia şi massificarea, înlocuirea lui Dumnezeu prin Stat.

Boala nu e de azi. Întotdeauna au existat societăţi acceptabile şi tiranii insuportabile. Platon le cunoscuse şi le analizase şi pe unele şi pe celelalte. Creştinismul a încercat, şi încearcă încă, să facă boala mai puţin nocivă educând sufletele, fiecare în parte, însă epidemia n'a putut fi stăvilită, cu toată această milenară terapeutică. Ea a cotropit societatea noastră în momentul în care soluţia religioasă, soluţia interioară şi individuală, a fost dată la o parte ca demodată şi când s'a încercat a rezolva totul în lume prin soluţii exterioare. Statul comunist, devenit persoană vie, panacee împotriva tuturor relelor, constitue simbolul cel mai palpabil, după Jung, al acestei agravări a boalei secolului, pe care gânditorul elveţian o mai numeşte şi *raţionalism*, cauză primă a massificării. Omul a devenit pretutindeni un teren neutru de experimentare, în momentul când “zeiţa Raţiune“ a luat locul Dumnezeului creştin. Utopiile, închise în sertare sau în foi de cărţi ciudate, s'au putut încarna, ideologiile luând locul religiei. Kolhozul şi efigiile utopiştilor au putut astfel înlocui bisericile şi icoanele.

Dăm astăzi nume ştiinţifice unor turburări pe care cei vechi, mai puţin rationalişti decât noi, le contemplau subt o altă lumină. Dela Celţi şi pitagoricieni, dela Platon şi Aristot, dela tradiţiile iudaice şi până la cele creştine, această opoziţie între nebunia colectivă şi individ, între orgia paranoică şi între morală, a fost fără încetare urmărită, comentată, pusă şi repusă în discuţie. Spirite clare, cei vechi au situat dela început binele *la dreapta*, răul *la*

continuarea în pag. 3

IDEOLOGIE ŞI FOLKLOR

de Virgil IERUNCA

Asistăm de bună seamă în Uniunea Sovietică la un declin al ideologiei. Dacă sub Stalin teroarea isbutea să menţină un fel de mitologie dogmatică a puterii, născătoare de viziune istorică – viziune care făcea un ocol de referinţe până la chipul mereu reînnoit al lui Ivan cel Groaznic – sub Hruşciov, ideologia se închistează în propria ei coajă dialectică şi e pe cale de a fi măturată de contradicţiile realităţii care, cât de cât, încep să se impună şi în această Rusie mistuitoare de realitate.

S'ar putea ca până la urmă svârcolirile în care se sbate Rusia de azi să se confunde cu acest apus ideologic. Niciodată în istoria ei de patruzeci de ani şi mai bine de pustiu, Rusia n'a fost ispitită ca acum de realitate.

Conflictul dintre realitate şi ideologie e mai întâi un conflict de generaţii. Stau faţă în faţă – ca într'o figură de destin – o generaţie care nu poate ieşi din rutina stalinistă, o generaţie de bătrâni instalată într'un fel de confort ciudat – confortul capetelor plecate, confortul spinării încovoiate, al cuvântului golit de semne – şi o generaţie de tineri care n'a cunoscut nici foamea, nici lagărul de muncă forţată, şi care nu cere vieţii altceva decât privilegiul de a fi trăită. Pentrucă să nu ne închipuim că revolta tineretului sovietic împotriva sclerozei şi ipocriziei societăţii în care trăeşte este însufleţită doar de elanul larg al unei precise luări de conştiinţă etică. E adevărat că meetingurile de poezie sunt spectaculare, însă nu mai puţin spectaculară este nevoia acestui tineret de a trăi real, de a se bucura de viaţă în sensul obişnuit al cuvântului. Versul liber se învecinează precis cu alegoria unei cămăşi curate, cu apelul unui ritm de jazz într'o noapte cu adevărat albă, cu jocurile dragostei, ale alcolului şi visului. Tineretul sovietic – cei mai mulţi observatori sunt de acord în această privinţă – se sinchiseşte prea puţin dacă acest comportament al lui contravine sau nu unui stil ideologic. Marxism-leninismul a devenit pentru cei mai mulţi un fel de folklor politic din care trebuie să evadezi pentru a putea să respiri, “să-ţi trăeşti viaţa“.

Conflictul acesta dintre ideologie şi realitate este, în al doilea rând, o evidenţă de care se isbesc toţi cei care încearcă în Uniunea Sovietică să trăiască – cum se spune – în pas cu vremea. Şi nu e vorba de cine ştie ce snobism existenţial, ci pur şi simplu de un minim acord ce trebuie stabilit între cerinţele unei societăţi moderne şi obstacolele pe care i le pune în cale o ideologie ce se încăpăţînează să salveze o memorie, un rit, sau câteva fantome. Cine nu vede azi că ciclul de crize ale economiei sovietice se rezumă de fapt la conflictul dintre realitate şi ideologie? În stadiul ei de evoluţie această economie nu-şi poate în niciun caz îngădui decât criterii de chibzuială raţională. Raţiunea se loveşte însă de cenzura ideologică – cenzura imanentă a societăţii sovietice – astfel că, până la urmă, nu triumfă decât o soluţie hibridă ce acoperă doar semi-realităţi şi mulţumeşte doar semi-ideologii.

La rândul ei agricultura sovietică e mereu deficitară pentrucă ea ţine să suprapună morţiş peste necesitate şi realitate gaura unei ideologii care nu poate produce. Kolhozul e un totem pitoresc sau o metaforă progresistă, însă el nu dă de mâncare Rusiei.

Cum ideologia e întruchipată în partid şi cum atotputernicia partidului nu poate fi pusă în cauză – în sensul sguduirii violente a unei structuri sociale şi politice – impasul e climatul firesc al societăţii sovietice, păcatul ei şi originar şi cotidian. Cu singura deosebire că sub Hruşciov procesul de uscăciune al ideologiei poate fi urmărit mult mai lesne. Şi nu

continuarea în pag. 4

Imperialismul atomic

de Gen. Ion GHEORGHE

Factorul nuclear se dovedeşte determinant pentru definirea unei epoci nouă în desvoltarea civilizaţiei umane. Conferinţa din Bahama, dintre Preşedintele Kennedy şi Premierul britanic MacMillan, a risipit orice îndoială în această privinţă. O mare putere, până deunăzi mondială, al cărei caracter imperialist fusese produsul colonialismului şi revoluţiei industriale, a trebuit să fie adusă la numitorul comun al satelitismului.

Marea Britanie îşi făcuse iluzia că apartenenţa ei la aşa zisul *Club Atomic* îi va păstra prestigiul de Mare Putere. Iluzia s'a dovedit deşartă. În lume nu-i loc pentru prea multe pretenţii la imperialitate. Epoca nucleară a creat – cum era firesc – un nou gen de imperialism, cel atomic. Atributele acestuia au rămas să fie împărţite, din cauza mijloacelor uriaşe necesitate pentru dobândirea lor, numai între două Mari Puteri, Statele-Unite ale Americii şi Rusia Sovietică, cel puţin până când China îşi va putea, într'un fel oarecare, dar desigur *într'un viitor destul de îndepărtat*, valorifica aspiraţiunea la rangul de putere imperialistă atomică.

În lupta pentru dominaţia lumii, numai Statele-Unite şi Sovietele au putut atinge până acum acest rang, fără a se ruina, sau nu încă. Experienţa *britanică este concludentă. Dar* Marea Britanie a avut cuminţenia, dovedită la Conferinţa din Bahama, ca, odată ajunsă pe pragul ruinării, să renunţe la pretenţia imperialismului atomic, cuminţenie ce n'au avut-o Japonia şi Germania, în epoca imperialismului precedent, colonial, militar şi industrial. O dovadă în plus că în lume nu-i loc pentru prea multe forţe şi tendinţe imperialiste.

După Conferinţa din Bahama, situaţia pare simplificată: Dominaţia lumii este împărţită, de acum, între două forţe imperialiste, de rang oarecum egal, dar de sens hotărît contrar, Statele-Unite Americane şi Sovietele.

Care vor fi, prin consecinţă, perspectivele viitorului? Epoca imperialismului colonial şi industrial a fost extrem de turbulentă, pentrucă, în afară de frământările sociale şi economice inerente caracterului revoluţionar al acelei epoci, lupta de detronare a vechilor forţe imperialiste şi de înlocuirea lor prin altele nouă ivite, a părut promiţătoare de succes, cu consecinţa marilor răsboae din ultima vreme, în cadrul acelui proces.

Epoca imperialistă atomică pare, dimpotrivă, să excludă astfel de fenomene, din cauza, pe deoparte, a imposibilităţii ivirii vreunui terţ aspirant la rangul acestui imperialism, iar, pe de altă parte, a şanselor cu totul improbabile de supravieţuire a unuia sau altuia din cei doi reprezentanţi ai imperialismului atomic, dacă ar încerca excluderea celuilalt dela împărţirea dominaţiei lumii.

Este neîndoelnic că al treilea răsboiu mondial ar fi fost de mult deslănţuit, din cauza nefericitelor situaţii din lume urmate după cel de-al doilea mare răsboiu, dacă n'am trăi subt auspiciile epocii nucleare. După cum este puţin probabil ca un astfel de răsboiu să aibă loc, atâta vreme cât echilibrul nuclear, fie chiar numai relativ, va continua să constitue factorul caracteristic al epocii.

Acest factor, păstrarea echilibrului nuclear între partenerii imperialismului atomic, va constitui, deci, şi în viitor, caracteristica de bază a epocii atomice, afară numai dacă aceşti parteneri vor renunţa, de bună voe, la atributele forţei lor imperialiste actuale, ceea ce pare improbabil. Evident, procesul desvoltării nucleare poate arunca în balanţă elemente nouă, cu totul neprevăzute, care ar putea

continuarea în pag. 4

SCUMP PLĂTIT

Mircea Popescu publică în ultimul număr din "Bună Vestire", un excelent articol dedicat lui Antim Ivireanul, punând întrebarea: "Care este acum importanța acestui Român de adopție, pentru cultura noastră?" Răspunsul: "Din amvon și strană, româna trebuia acum să intre și în altar. Lipseau însă cărțile liturgice, de ritual în graiul pământean". Efectiv Antim Ivireanul se dedică traducerilor și tipăriturilor necesare, cu un talent și o energie puțin obișnuite. Dar începutul epocii fanariote aproape coincide cu această renaștere: "la câteva luni după asasinarea celor doi Cantacuzini (1716), paznicii turci, care ar fi trebuit să-l conducă pe Antim Ivireanul pe drumul exilului până la mânăstirea depe muntele Sinai, îl ucid pe prizonier și-i aruncă trupul în apele râului Tungia, în apropiere de Galipoli, se pare din ordinul tainic al noului Domn Nicolae Mavrocordat".

Este și aceasta una din datoriile — ah! Princesse! —, contractate de Valahi în urma ocupației "culturii" fanariote. Slavizarea trebuia înlocuită cu grecizarea; dar din fericire a fost un moment prea târziu. Ca întotdeauna însă și acest moment a fost greu plătit cu martiriul unui om excepțional.

H. St.

ADAOS

Domnitorii *români* ai Principatelor avuseseră grijă să dea în tipar cărțile de slujbă în românește. Din vremea lui Matei Basarab și până în zilele lui Constantin Brâncoveanu apăruseră:

Ceaslov, Govora 1642; *Șeapte taine a besearecii*, iași 1644; *Pogribania preoților*, Târgoviște 1650; *Târnosanie*, Târgoviște 1652; *Evanghelie*, București 1682; *Apostol*, București 1683; *Psaltire*, București 1694; *Octoih*, Buzău 1700; *Triodion*, Buzău 1701; *Penticostariu*, Buzău 1701; *Sfânta și dumnezeeasca Liturghie*, Buzău 1702.

Nu numai cărțile, ci și *cântările* fuseseră date pe limba patriei. Muzicograful Ieroteiu Ieromonahul scrie în prefața *Psaltichiei rumânești*, închinată lui Brâncoveanu:

"Tălmăcit-am, după puțina mea puteare, pre a noastră de țară și de obște limbă, toate *catavasiile* cu *troparele* și cu *condacele* și cu *laudele* ale fieștecăruia praznic stăpânesc, cu rânduiala *utrănelor* și a câte treale *liturghiile* și cu *irmoasele* ceale veselitoare și cu *paraclisul preacistii* și cu toate trebuincioasele cântări ce să cântă preste tot anul . . ."

G. R.

MICIME ARGHEZIANĂ

În *Historisches Museum* din Berna — Elveția, la etajul al doilea, în sala numită: *Gutenberg*, sală în care se află diferite unelte de imprimerie și gravură, cărți vechi, catastife și tiparnițe, etc., se află și o mică vitrină, ce conține un număr redus, din cele mai *mici* volume tipărite ce există. Printre aceste cărțulii, atenția este atrasă de un volumaș, legat în piele roșie, pe care stă scris:

T. Arghezi
Poezii

Alături o etichetă lămurește:

> "Geschenk von Henri Fischer,
> La Tour de Peilz — Schweiz.
> Exemplar No. 1 aus 33. Die übrigen wurden in Rumänien von früher Hitler's begeisterten Studenten öffentlich verbrannt."

A citit sau n'a citit direcția muzeului bernez conținutul acestui volum-mărunt? În tot cazul a dat dovadă de multă intuiție, punând sub sticlă și sub cheie aceste, versuri . . . Așa vor rămâne ferecate în vitrină: URA și VITRIOLUL, PUTREGAIUL și NOROIUL, DUHOAREA de CADAVRU cât și toate gunoaiele gamei argheziene.

A rămas deci, un singur exemplar din această ediție măruntă! Celelalte 32 fiind arse. A rămas însă poetul . . . El nu a fost ars. A rămas ca să poată arăta lumii, ce este în stare să facă un suflet mic, un caracter josnic de slugă la dușman.

L. A. P.

GLOSSARIUM

de Mircea ELIADE

Adevărata dimensiune a sacralității cosmice

La 17 Martie 1832, cinci zile înainte de moarte, Goethe scria ultima sa scrisoare lui Wilhelm von Humboldt, întrebându-se (turburat și deprimat) cum va primi lumea *Faust*. "Absurditatea și confuzia zilei mă convinge că munca cinstită și prelungită prin care am înălțat acest straniu edificiu va fi prost răsplătită; va fi zvârlită pe mare ca rămășițile unui naufragiu, și pentru câtva timp va fi îngropată sub dunele dezertice ale epocii. Evanghelii confuze, zămislind acțiuni confuze, circulă prin lume, și treaba mea e să perfecționez și să purific ceeace e al meu și ceeace a rămas cu mine, întocmai după cum dta, prețiosul meu prieten, te silești să faci acolo în castelul dtale."

Alături de alte atâtea texte ale lui Goethe, alături de scrisorile și textele lui Burckhardt (doar 15—20 de ani mai târziu!), fragmentul acesta mă impresionează prin neașteptatul său profetism. Goethe simțea că "Natura" lasă loc "Istoriei" — și pentru el, asta însemna aculturalizare, haos și sterilitate. (Mai curioasă e reacția lui Burckhardt față de istoria contemporană, adică: 1848, ideologiile pașoptiste, democrația, pentrucă astea făceau parte din Istorie, și Burckhardt credea în semnificația culturală a Istoriei. Evident, ceeace — pe bună dreptate — vedea el în 1848, era dispariția Europei și decadența geniului european.)

Dela Goethe încoace, "Natura" a continuat să fie desacralizată și vidată de semnificații culturale și, în cele din urmă, filozofice. Cred că sunt singurul european care am reușit să revalorizez "Natura" prin dialectica hierofaniilor și structura religiozității cosmice. Asta mi se pare cu atât mai important cu cât, spre deosebire de Nietzsche, bunăoară, care încerca regăsirea "Naturii" prin tehnici și valori culturale (Dionysos este înainte de toate un "subiect" al filologiei clasice) — eu am ajuns la sacralitățile cosmice reflectând la experiența de toate zilele a țăranilor români și bengalezi. Am plecat, deci, dela situații istorice contemporane și dela valori culturale *vii*.

Cred că pentru întâia oară omul modern a regăsit o dimensiune a sacralității cosmice, care să nu fie nici creiație lirică, nici invenție filozofică; pentrucă am avut întotdeauna grijă să-i dau atât *faptele*, cât și interpretarea lor de către cei care participă încă la un Univers religios pre-creștin.

Între „natural" și „istoric"

Sfârșesc *My family and other animals* a lui Gerald Durrell. Ca și astă iarnă, când citeam *Bitter lemons* a lui Lawrence Durrell — trăiesc ca într'o vacanță fermecată: regăsesc soarele, florile, insectele și seninul Mediteranei. O existență semnificativă, încă neruptă din Cosmos; o viață concretă, aproape de pământ, în care arborii, florile, anotimpurile împlinesc un rol hotărâtor. Parcă ar fi tot atâtea porți către o lume mai bună, sau — folosind altă metaforă — "cifre" ale unor realități transcendentale. Scriu foarte repede, și confuz, ceeace ar merita să fie meditat îndelung și exprimat pe îndelete. Un cititor sartrian, dacă i-ar cădea sub ochi rândurile de față, ar spune că visătoriile mele sunt evaziuni nesemnificative într'o lume ireală, etc. etc. Dar e vorba de cu totul altceva. E vorba de o anumită bucurie de a trăi, și de o "înțelepciune a trupului", și de sentimentul de solidaritate, de fraternitate, cu viețuitoarele și plantele lumii. O existență *grea*, concretă, plină de semne. Asta nu înseamnă numaidecât "evadarea din Istorie". Înseamnă doar că "Istoria" nu poate îndestula toate dimensiunile existenții umane. Că greșit s'a tras concluzia că dacă "istoria" se opune "Naturii", orice solidaritate cu ritmurile cosmice e nevrednică de un om autentic. În fond, toată problema asta a raporturilor dintre ceeace este "natural" și ceeace este "istoric" în om, ar trebui cercetată într'o zi cu aceiași seriozitate cu care teologia a dezbătut raporturile dintre Natură și Har.

Un oarecare M. C. Cammerloer

McGuire, dela Bollingen Foundation, vine să ne vadă. Anunță pe Olga că al patrulea volum din *Papers from the Eranos Yearbooks* apare în câteva zile. În legătură cu acest volum, ne povestește această întâmplare. Printre colaboratorii volumului IV se află și un oarecare M. C. Cammerloer. A vorbit o singură dată la Eranos, și conferința lui a apărut în *Jahrbuch II*, prin 1934. Când McGuire a încercat să-i facă notiță bio-bibliografică, a descoperit că M. C. Cammerloer nu era înregistrat în nicio bibliografie. Nu publicase nimic altceva în afară de textul din *Eranos-Jahrbuch*. A scris atunci Olgăi, care nu știa nimic, și apoi Yolandei Jacobi, care îl cunoștea dela Viena (ea fusese aceea care-l propusese Olgăi pentru *Eranos*). Dar nici Y. Jacobi nu știa nimic. Nu-l mai văzuse de 25 de ani, și nu știa dacă mai trăiește și unde trăiește. Totuși, după câtva timp și-a amintit că acum vreo zece ani i-a scris fetei lui, într'un orășel din Austria. M. C. Cammerloer împrumutase niște note de seminar ale lui Jung, și Jacobi îi scria fetei să vadă dacă nu le poate recupera. Scrisoarea rămăsese fără răspuns.

McGuire, însă, nu se descurajează. Scrie o scrisoare fetii, dar o adresează primarului orașului ca să fie sigur că ajunge la destinație. Și după o lună primește, drept răspuns, câteva pagini biografice. M. C. Cammerloer studiase medicina, apoi orientalistica, devenise psiholog, dar se pricepea mai ales la creșterea pisicilor siameze — și trăia din asta. Soția lui, evreică, a murit într'un câmp de concentrare. După războiu, M. C. Cammerloer îmbătrânise și sărăcise. Era atât de sărac încât, murind, nu s'a putut cumpăra un sicriu, și a fost dus la groapă într'un cărucior. A fost înmormântat la groapa comună.

Fata îi scria lui McGuire că s'au găsit un mare număr de manuscrise.

Concepție farmaceutică . . .

Cât de departe mă simt, uneori, de spiritul creștinismului occidental! Conflictul între jansenișți și iezuiți mă lasă indiferent. Problema harului, așa cum a fost discutată — și trăită — ea în Franța secolului XVII, mi se pare străină creștinismului *meu*. Discutând Phèdra lui Racine, Mauriac scrie *(Mémoires intérieurs*, p. 167): "Et sans doute le Rédempteur n'est pas encore venu: aucune goutte de sang n'a été versée pour Phèdre . . .". Concepția aceasta farmaceutică a harului — "picătura de sânge" pe care Mântuitorul ar fi vărsat-o pentru cutare sau cutare — mi se pare intolerabilă, feroce. Știu prea bine că e vorba de o imagină, de un clișeu, care vrea să spună doar atât: că Isus a pătimit și a murit pe Cruce pentru *fiecare* din noi, persoane concrete, "istorice", iar nu omenirea în general. Dar nu e mai puțin o concepție farmaceutică, o imagină stridentă, profană, care nu numai că risipește misterul răscumpărării, dar îl bagatelizează. Ce țintă ideală pentru toți materialiștii sau anti-creștinii din toate timpurile! . . .

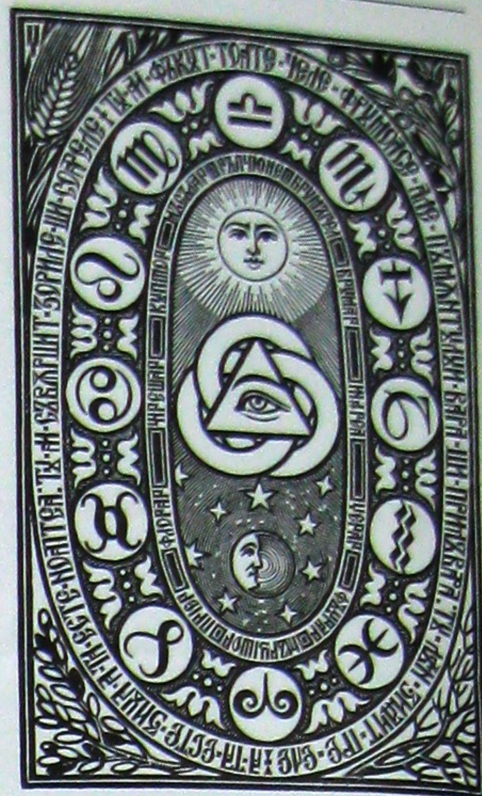
Sartre și „cele două imperialisme"

Cioran îmi trimite o tăietură dintr'un ziar parizian din 27 August, despre conferința de presă a lui J. P. Sartre la Rio de Janeiro. Acest geniu al publicității a spus: "la révolution castriste constitue un exemple pour toute l'Amérique latine. Des deux impérialismes, américain et soviétique, c'est le premier qui est le plus dangereux. Avez-vous beaucoup souffert de l'impérialisme soviétique?" Evident, nu s'a găsit nimeni ca să-i amintească revoluția din Ungaria și cele o sută de milioane de suflete de dincolo de cortina de fier. Nu pot crede că Sartre e un imbecil, că nu știe cum au fost integrate aceste țări imperialismului sovietic. Nu-l cred nici măcar atât de fanatic încât să se lase orbit singur de propria lui patimă. Dar știe că URSS are sputnice și milioane de soldați, că Europa e sacrificată, că USA sunt dezorientate. Știe, mai ales, că singurul lui public de mâine va fi cel non-european, recte non-occidental. Își caută admiratori printre "elitele revoluționare" de mâine — adică printre nihiliștii și *dinamiteros* din America latină și Africa. Cât trebuie să regrete că nu e acceptat (cred eu, dar poate mă înșel) în URSS și în China. Visul lui e să fie singurul autor occidental care să poată supraviețui, prin traduceri în limbi asiatice și africane, și în America de Sud. *Știe* că restul lumii e condamnat. Și, prudent ca un șobolan, se grăbește să părăseascsă nava care stă gata să se înece.

Acum zece ani, era aproape uitat în Franța și restul Europei. A redevenit actual, prin atacurile contra lui De Gaulle și poziția lui față de războiul din Algeria. Își pierdea popularitatea și în USA, dar a simțit — cu simțul lui de șobolan — că nu ești luat în serios de intelighenția americană dacă nu critici și nu ataci America. În ultimii ani, datorită acestui anti-americanism feroce, Sartre e din nou "cotat" în USA.

Cazul Sartre este, pentru mine, semnul cel mai sigur al decăderii occidentului. Cum scria Camus, omul acesta "și-a orientat fotoliul în direcția Istoriei". Știe încotro bate vântul. Imensa lui ambiție, setea lui de notorietate și de putere! Când a aflat rezultatele plebiscitului pentru de Gaulle, a căzut bolnav (Și în conferința dela Rio nu l-a uitat: "Le régime de de Gaulle est une mystification", a spus). A făcut, probabil, o criză de ficat și o depresiune nervoasă. Ce piesă admirabilă s'ar putea scrie pe cazul Sartre! Omul care câștigă pe toate tablourile, și câștigă lăsând impresia că e onest, curajos și dezinteresat! . . .

N. Red. Titlurile fragmentelor sunt date de noi.

CUNUNA ANULUI

TRIUMFUL AȘTEPTĂRII

de Al. VLAHUȚĂ

Nebiruit e omul ce luptă cu credință!
El știe că în lume nimic zadarnic nu-i;
Că dincolo de truda și jertfa clipei lui,
În taină, vremea țese la sfânta biruință;
Că vuietele toate visează armonie,
Că . . . este o dreptate și . . . trebue să vie!

Talazuri năvălească-l! Vrăjmașa lumii ură
Întunece-i viața în bezna de minciuni!

Copiii lui închidă-l în casa de nebuni!

Lovească-l orice mână! Hulească-l orice gură! . .

El simte cum îi crește din inimă o floare
Cu-atât mai luminoasă, cu cât mai mult îl doare.

Te-ai întrebat vre-odată din ce undire 'nceată
De lacrimi tăinuite se naște un izvor?
De mii de ani, în piatră, lovește răbdător,
Strop după strop, s'o spargă . . .
Drum greu a fost . . . dar . . . iată!
În valuri de lumină, chemat de dorul mării,
Un fluviu nou vestește:
triumful așteptării!

EXIL

Exil e când aștepți. Și sună la poartă.
Deschizi. Și-i un orb cerând pomană.

Exil e când cânți-și-ți aduci aminte
Că'n cântecul tău plâng sute de morți.

Exil e când scrii scrisori ca să vină răspuns
Și când poșta ți-aduce imprimate.

Exil e când ai ciocni un pahar cu un prieten
Te duci apoi și deschizi robinetul la baie.

Exil e când taci, știind că ai de ce
Și când toate'ntrebările au un singur răspuns.

Exil e când te uiți la becul lămpii și spui:
Așa a fost și becul acela. Tu însă nu.

Exil e când privești pe geam și vezi
Familii în jurul supei de seară.

Exil e când spui exil și este exil.
Când dincolo de tot, nimic nu-ți aparține.

ȘTEFAN BACIU

Dreapta și stânga în lumina tradiției

stânga. "Inima înțeleptului este la dreapta, cea a nebunului la stânga" exclama Ecclesiastul.

După tradiția celtă, germanică și elenică Nordul (*nérteros* pe grecește, *Nordr* în vechea germană) se află la stânga, acolo unde începe drumul către *infern.* Tabelele orfice recomandau inițiaților *să o ia la dreapta* după moarte, adică să apuce calea cerului, iar Platon, în faimosul mit al lui Er (în "Republică") vorbește despre judecătorii de dincolo care "... după ce și-au rostit judecata, ordonă celor drepți să o ia la dreapta, pe calea care duce spre cer ... iar celor răi să apuce la stânga, pe drumul coborâtor ..."

Platon credea că o putere inteligentă și justă, legea naturală, menține universul în echilibru, însă că un fel de forță a răului, *anágki*, ceeace se opune Ființei, încearcă să tragă universul spre anarhie, fără să poată, bine înțeles, a depăși intențiile și scopurile Ființei supreme. Această forță a răului tinde către stânga, principiul ordinei evoluând către dreapta, lucru ușor de dedus dacă facem apel la semantică. Într'adevăr, *dáksinah* înseamnă în sanscrită "ceea ce este la dreapta, meridional, abil"; în latinește *dextera*, ca și *dexiós* în grecește, înseamnă favorabil, purtător de noroc. Dreapta are aceeași semnificație pentru Celți și Irlandezi. Tradiția homerică păstrează și ea aceleași înțelesuri, care se urcă în timp la vechi obârșii comune.

În ceea ce privește stânga, toate popoarele sunt de acord cu această tradiție, să-i spunem homerică. În irlandeză *tuath* înseamnă stânga, către Nord, dar și sinistru, defavorabil, rău. *Scaiós* și *laiós* din grecește au devenit în latinește *scaevus* și *laevus* care înseamnă în același timp *stânga* și *funest, de rău augur*. În Valerius Flaccus (citat de Joseph Cuillandre în "La droite et la gauche dans les poèmes homériques") "laevem omnem" înseamnă *un rău augur*, în timp ce în C. Statius *laevus ignis*, focul din stânga" înseamnă *ciumă*. În limba persană *a da mâna stângă* înseamna *a trăda*.

Adjectivul *sinister* și-a păstrat întotdeauna sensul lui originar, adică *la stânga*, dar și, conform tehnicei orientării la cei vechi, *expus către Nord*, la stânga soarelui, observatorul având întotdeauna sudul către dreapta. Dar și în Ovidiu aflăm în "Tristia": "Si qua (matrona) est studiosa sinistri", adică *înclinată în spre rău;* sau "*avibus sinistris*" (semne rău prevestitoare), etc. În Tacitus: "Sinistri sermones de Tiberio" (svonuri proaste despre Tiberiu). Lista e prea lungă pentru a o reproduce aici. E de ajuns să pomenim pe Vergilius, care păstrând în "Eneida" tradiția pitagorică, întocmai lui Ovidiu, vorbește de "dextera" care duce către câmpiile elisee, în timp ce "laeva", drumul din stânga, duce spre Tartar sau infern, *sub rupe sinistra*, cum scrie ceva mai departe în același poem.

Creștinismul a reluat toate aceste tradiții. Fiul omului, scrie Sfântul Matei Evanghelistul, în ziua în care se va așeza pe scaunul măririi sale, pentru a judeca toate popoarele, "... va pune oile la dreapta sa iar caprele la stânga. Atunci va zice Împăratul celor ce vor fi la dreapta sa: Veniți, binecuvântații Părintelui meu, moșteniți împărăția care vă este pregătită vouă dela începutul lumii. Căci am flămânzit și mi-ați dat de mâncare; am însetat și mi-ați dat de băut, străin eram și m'ați primit ... Atunci va zice celor ce vor fi la stânga: Duceți-vă dela mine, blestemaților, în focul cel veșnic, care este pregătit diavolului și îngerilor lui. Căci am flămânzit și nu mi-ați dat să mănânc ..." (Matei XXV).

Cuillandre observă în cartea sa că toate ritualurile creștine se fac "înspre dreapta", continuând astfel sensul în spațiu al vechilor ritualuri.

N'am întreprins această cercetare pentru a arăta că partidele de dreapta — dacă mai există — reprezintă binele, iar cele de stânga, — care se înmulțesc ca ciupercile — storc de substanță noțiunea însăși a răului. Nu e vina mea dacă oamenii urmează ordinea eternă a lucrurilor și dacă cuvintele, împotriva vrerii filologilor și a oamenilor politici, își păstrează valoarea și puterea lor originară. Nu e de asemeni vina mea dacă în limba italiană *sinistra* înseamnă în același timp *stânga* și *sinistru*, și dacă conceptul de *creștin* sau de *catolic de stânga* apare dintr'odată ca infamă contrazicere. Într'adevăr, creștinismul este o doctrină a salvării, o soteriologie, în timp ce, așa cum am văzut mai sus, drumul către stânga a fost întotdeauna calea pierzării. Mi se pare deci logic să acord mai mult credit unui comunist pur, decât celui care, neîndrăsnind să-și spună numele, se face chemat catolic *de stânga*, ceea ce implică nu numai un oarecare fariseism, dar mai ales ignorarea principiului contradicției, după care un lucru nu poate în același timp să fie și să nu fie, ceea ce ar implica, pentru un catolic de stânga, dorința de a se mântui și, în același timp, de a se condamna pe veci, a se mântui întru cât *creștin*, și a se condamna întrucât *de stânga*.

Aceasta este tot atât de nelogic, de exemplu, ca și eroarea pe care o comit unii ideologi politici, mânați de un fel de dor de răsbunare *post mortem*, de a așeza național-socialismul la dreapta, când în realitate această mișcare a fost de stânga, socialistă, înscriindu-se astfel în acel angrenaj de manifestări aberante constatate de Jung drept caracteristice infecției psihice a timpului nostru.

Revenim astfel la începutul considerațiilor noastre: omul sănătos, omul care a imprimat întotdeauna un sens precis vieții sociale și civilizației, omul care s'a revoltat împotriva conformismelor și a tiraniilor, este un om *de dreapta*. Nu un om înscris neapărat într'un partid, ci acela care a știut să păstreze o *dreaptă* cale morală în independența de judecată și în comportarea de toate zilele, și care a garantat umanității o evoluție individuală bazată pe puterea de perfectibilitate a fiecăruia. Acest individualism, care constitue după Jung singura cheie a sănătății noastre viitoare, este în mod evident opus *stângii* (în sensul de sinistru, de rău, de semn rău, pe care-l închide acest termin, din moși strămoși), acelei stângi care se află în afara și înăutrul partidelor și a cărei tendință mortală este aceea de a integra pe om în massă, de a impune ascultarea oarbă în fața unui șef deseori cretin sau nebun, de *a se pierde* pe calea infernului, cea care duce în jos și înspre stânga, către o ordine aparentă, exterioară și care reneagă ordinea interioară, către care nu mulți sunt cei chemați.

Această cale către stânga, (cuvântul infern vine dela *inferior*, ceea ce se află jos) nu e o alee particulară. Ea nu e impusă numai țărilor situate în mod oficial la stânga (și în care numai guvernanții și uneltele lor sunt de stânga, popoarele supuse acestor regimuri fiind în mod natural *de dreapta)*, dar și unei întregi masse amorfe care *coexistă* de mult, în Occident ca și în Orient, cu restul populației. *Presa, radio, televiziunea, cinematograful, literatura de proastă calitate*, savanta manipulare a *pornografiei*, sunt aproape pretutindeni în mânile stângii, și acest fapt nu este lipsit de o profundă semnificație, căci toate aceste mijloace de massificare nu pot fi manevrate și utilizate decât de niște ființe *pierdute*, în vechiul sens al cuvântului, *demonizate*, și a căror singură dorință, uneori inconștientă, este aceea de a comunica lumii întregi răul care le chinue, blestemul din ele însele. Ceea ce se numește *progresism* nu e decât o cădere în rău, o accelerare a istoriei devenită psihopatică.

Cum i s'ar putea pune capăt? Ar fi de ajuns de pildă să fim buni creștini, atitudine care nu implică adeziunea fanatică la o confesiune; ci o comportare profund religioasă în viața de fiecare zi, pentru ca această falsă ordine să fie răsturnată. Ori, conform tradiției filosofice și religioase, conform de asemeni ultimelor concluzii ale parapsihologiei, individul nu poate fi normal și fericit decât păstrându-se intact în limitele propriei lui, personalități, așa cum ne învață Evangheliștii și drept-gânditorii, evitând astfel surparea în massă care constitue în fond o ruptură, deci începutul unei skizofrenii.

A rămâne *la dreapta* nu e o soluție, ci *singura soluție*, căci această dreaptă nu implică un drapel, nici o idee, bună azi, mâine proastă, nici un șef, adorat astăzi, aruncat mâine la cimitirul pentru câni, ci o atitudine bazată pe cunoașterea omului. Cosmosul respinge Haosul. Acest mit e mai actual ca niciodată.

MARCEL NICOLAU:

EPIGRAME

Lui St. T. (om cu bani)

"Găsindu-ți un amic, avea-vei un tezaur"
Ne spune Biblia'n cuvintele-i de aur.
Dar viața ne învață, fiind supușii ei:
"Găsește-ți un tezaur și ai amici câți vrei".

Lui D. T. sosit recent din Brazilia, în fața unei oferte de lucru pe insula "De Marchi")

Eri, sosit-am din Brasil
Azi, mi-e gândul tot pe drum.
Nu lucrez, căci sunt fragil
Și pe insulă-i mult fum.

ACELUIAȘI, (pe tema de mai sus)

Cred că nu greșesc când spun
– E vizibil orișicui –:
Nu pe insulă-i mult fum,
Fumuri sunt în capul lui.

Preotului A. U. (cuvânt de despărțire, după o ședere de vreo 3 luni în Bs. Aires)

Între noi când ai sosit,
Ți-am urat "Bine-ai venit"!
Este logic, cred cu – deci –
Azi să-ți spun "Bine că pleci"!

Lui N. A. (luptător pentru biserică, mare amator de colivă)

În lupta ta pentru altar,
Ai o purtare emotivă.
Te-aș întreba un lucru doar:
Pentru credință-i, ori colivă?

Lui N. A. (care l-a condus pe preot – cu automobilul – pe la casele creștinilor, cu ocazia Bobotezei)

Nu-l lăsă pe popă jos,
Puse'n funcție volanul.
Vru s'arate că-i pios,
Umblând mereu ... cu Iordanul.

CĂRȚI:

Thomas Merton: „THE SIGNE OF JONAS"

De la cea dintâi pagină, cartea acestui călugăr cucerește. Că lugăr, deși preotul Merton a profesat, de mult, Sacerdoțiul. Condiția călugărească a avut pentru el o semnificație extraordinară. I-a revelat, după o luptă sguduitoare ce nu se sfiește a o mărturisi, rostul propriei sale vocații, l-a pregătit a primi, ca pe o nouă grație, Investitura Sacerdotală, tot ce conține de inmutabil pentru un slujitor al Altarului, l-a ridicat deasupra condiției lui intelectuale, i-a desvăluit înțelesul adânc al vieții în Comunitate, l-a reconciliat cu viața, cu oamenii.

Merton vine la Mânăstire purtat, deopotrivă, de mâna lui Dumnezeu, cum alungat de răutățile lumii. Poziția lui anterioară călugăriei, e aceea a unui intelectual oarecum sceptic, distant. Nu găsim în această epocă vreun semn al unei întâlniri cu Sfințenia. În schimb, o judecată critică, o rezervă față de orice sistem filosofico-politic.

Câtă pasiune de Om, cât har de claritate, va revela în el Călugăria, Vestmântul monacal e piatra de încercare a acestui singuratec, temelia și biruința lui. Drumul străbătut e plin de spini, chipul lui Dumnezeu greu de aflat când sufletul arde în flacăra iubirii mistice. Golul minții, "la noche oscura del alma", e cunoscut lui Merton. Astfel exclamă în pagini de pură inițiere mistică: "*Anima mea desiravi te in nocte*" ... *Te amo Regina Coeli*" ...

Dar chinul e mai cu seamă îndoiala de a întâlni pe Dumnezeu, de a se contopi și odihni în Ființa Lui, de nu va renunța la tot, la propriul Eu, la vocația de scriitor.

Singurătatea e o condiție vitală, niciun miracol nu se poate ivi în afara ei. Firea întreagă poate fi turburată de apropierea unei aripi de îngen. Scrisul e o piedică, o ispită în acest ceas de extaz, lectura însăși o rupere, chipul lui Dumnezeu piere sorbit în efemerele întruchipări ale minții.

Merton înțelege tăcerea, în mod absolut, forța de răscumpărare a rugăciunii. Ritualul diurn, disciplina severă a Mânăstirii, trezesc în el ecouri adânci. Niciun contemplativ nu trebue turburat în această răbdătoare, cutremurătoare întâlnire cu el însuși.

Anii neofiției, sunt un fel de flux și reflux al sufletului, de infinite posibilități de sfințenie.

Asemeni profetului Jonas, căruia Dumnezeu îi poruncește să meargă spre Ninive și el, cum poate, se îndreaptă spre Tarsis, dar e aruncat peste bordul corăbiei, înghițit de o balenă, purtat acolo unde Dumnezeu a vrut dintru început, Merton se simte irezistibil atras spre o viață în singurătate, în pură intimitate contemplativă. Ordinul Carmelit, severa lui regulă a tăcerii, îl încântă.

Numai îndelunga conviețuire în Mânăstirea din Ghetsemani, Comunitatea străveche a Ordinului lui Cister, îndemnurile Superiorilor, Hirotonisirea, descoperirea miraculoasă a Sfintei Slujbe, Uniunea cu Dumnezeu, în Altar, în fața Corpului Mistic, va potoli setea de singurătate a acestui sihastru.

Pas cu pas, suntem martori ai miracolului operat în el, prin grația divină, mărturisim cu el că vieața unui călugăr este asemeni vieții unui profet, în călugăr, asemeni profetului, se împlinesc toate profețiile, el mărturisește Împărăția lui Dumnezeu.

De aceea, "The Signe of Jonas", e mai ales o mărturie. Aceea a propriei noastre reînvieri, sub semnul profetului, semn pe care Iisus îl promisese generației lui, generație care nu-l înțelegea.

"The signe of Jonas", e deasemeni, un admirabil "Jurnal", deși Merton nu-l numește astfel.

Pătrunzătoare sunt observațiile lui critice asupra unor autori și artiști moderni, asupra poeziei, Medicinei, concepută ca Artă, admirabile descrierile peisagiului din Kentuky, observațiile de ordin psihologic, privind viața în Mânăstire, calugării, micile lor manii, imperfecții. Emoționante paginile intitulate "Moartea unui Abate".

Găsim în "Jurnal" o pagină privind slujba ortodoxă. Subtila emoție, seninătatea de spirit, mărturisesc că Biserica e Una. La temelia ei au ctitorit spirite drepte, inimi neprefăcute. Ni se pare potrivit a încheia aceste rânduri citând cuvintele lui Thomas Merton. Ele lămuresc, mai bine, sforțarea ce se face azi în Lume, pentru o mai bună înțelegere, apropiere, respect al Bisericii de Azi și de Mâine.

... "Mânăstirea e plină de călugări de rit slavo-bizantin. Îi îndemnăm că cânte și sfârșesc a sluji două Liturghii și o Binecuvântare. Aseară au cântat din nou, când Dom Jacobo, ieșea din Biserică, după ce ne-a stropit cu apă sfințită, la ceasul de odihnă.

Ritul oriental, după câte îmi dau seama, e impresionant în multe aspecte. E plăcut a vedea preoți, diaconi și subdiaconi slujind împreună, în fața Altarului, cu mâinile înălțate, asemeni celor ce cântau ("orantes") în Catacombe. Deasemeni, mi se pare potrivit a da sărutul de pace în Ofertorio, și nu o clipă înainte de Împărtășanie. E mai teologic: "... Căci atunci când vei veni să aduci jertfă, de-ți aminteşti că fratele tău are ceva împotrivă-ți ..." Trei preoți slujind în același timp dă măreție Liturghiei, și ea produce o impresie mai adâncă, de realitate a Corpului Mistic. Uniunea dintre preoți și credincioși e mai mare. Speculativ, slujba e mai clară. Nu m'am ostenit să o urmăresc cu ajutorul foilor ce ne-au dat, dar am admirat minunatul Imn triumfal cântat după Împărtășanie. Deasemeni, îmi place binecuvântarea credincioșilor cu Sfântul Caliz, și rugile repetate, mai ales în clipa Ofertoriului. Totul pare mai clar. În ce privește cuvintele consacrării, le rostesc în glas tare, mai exact, preoții cântă, toți ceilalți răspund "Amin"! E splendid! De am putea face la fel! Totul ar fi mult mai definit. Liturghia noastră e prea intimă.

Dar trebuie să mărturisesc, că o atât de bogată muzică polifonică a sfârșit a mă ameți oarecum. În timpul Slujbei Solemne nu am mai fost atent la cântecele și gesturile preoților, m'am mulțumit a mă uni interior cu Sfântul Sacrificiu, a-mi lăsa sufletul gol de toate și în pace, fără a mă lăsa dus de vreo emoție liturgică.

Câteva zile, apoi, toți călugării aveam capul plin de muzică polifonică ruteană. Unul dintre călugări a cântat noaptea, în vis, "ALELUIA" bizantin ...

ANTOANETA BODISCO

MOARTEA PROFESORULUI HORIA RĂDULESCU

La München şi-a încheiat viaţa pământească profesorul Horia Rădulescu. A fost înmormântat Luni 31 Decemvrie în München, Nordfriedhof.

Broşura OMENIA ŞI "FRUMSEŢEA CEA DINTÂI" se poate obţine de la G. RACOVEANU, 805 Freising, Schneggstrasse 9, sau de la BIBLIOTECA ROMÂNĂ, 78 Freiburg i. Br., Mercystrasse 24, Germania.

IMPERIALISMUL ATOMIC

distruge echilibrul nuclear dintre cele două mari forţe imperialiste actuale, sau care le-ar constrânge la alegerea unui alt teren pentru competiţiunea la dominaţia lumii. Aşa cum stau însă lucrurile în prezent, competiţiunea pe terenul atomic dintre forţele imperialiste, americană şi sovietică, are ca rezultat vădit prezervarea lumii de catastrofa nucleară. Consecinţa este că aceste două mari forţe imperialiste sunt silite să-şi desfăşoare acţiunea lor de dominare în sfere diferite, cu ciocniri între ele destul de grave uneori, dar cu evitarea totuşi grijulie a vreunui conflict major, care ar face de neînlăturat punerea în joc a mijloacelor nucleare. Această politică caracteristică epocii atomice impune, aşa dar, ritmul evolutiv în procesul transformărilor sociale şi economice din lume, în locul celui brutal-revoluţionar, aşa cum ar dori forţa imperialistă din sfera comunistă.

Dacă în sfera comunistă a existat şi există o forţă de exercitare imperialistă cu caracter unitar (cu toate divergenţele, în special chinezo-albanice), aceasta se datorează sistemului dictatorial al imperialismului comunist. Până la Conferinţa din Bahama s'a părut că o exercitare mai mult sau mai puţin unitară a forţei imperialiste din sfera democratică n'ar fi cu putinţă, din convingerea că sistemul democratic n'are la dispoziţie mijloacele de constrângere ale dictaturii comuniste. Însăşi noţiunea de imperialism democratic ni s'a părut absurdă, pentru consideraţiunea că imperialismul nu s'ar putea impune decât prin forţă şi constrângere, ceea ce ar fi contrar concepţiei democratice. Avem acum proba contrară, anume că lumea din sfera democratică poate fi adusă şi ea la numitorul comun, nu direct prin forţă sau constrângere, ci prin înţelegerea că este în detrimentul ei să facă altfel, şi că trebue să se supună, ca atare, voit conducerii forţei imperialiste dominante din sfera democratică. Iată fenomenul surprinzător al epocii atomice: imposibilitatea de trăire a fiecăruia, pe planul apărării existenţei lui naţionale, pe cont propriu sau în cadrul uner constelaţii politice sau militare mai mult sau mai puţin regionale. Totul se încadrează astfel în cele două mari sfere de dominare imperialistă, democratică şi comunistă, cu avantajul apartenenţilor la prima al păstrării unei existenţe libere, atât în cadrul fiinţei lor naţionale cât şi în acela, larg, al sferei democratice, în care exercitarea acţiunii imperialiste a forţei dominate este acceptată ca o necesitate de interes comun.

> *ALAIN GUILLERMOU:* ESSAI SUR LA SYNTAXE DES PROPOSITIONS SUBORDONNÉES DANS LE ROUMAIN LITTÉRAIRE CONTEMPORAIN, Paris, Marcel Didier 1962, 164 p. in 8⁰.

IDEOLOGIE ŞI FOLKLOR

e puţin lucru să asişti la agonia sistematică a acestui imens păianjen al istoriei care e Rusia sovietică.

Procesul acestei agonii are repercusiuni active şi în afară: golită de tăriile ei interioare, devenită folklor la ea acasă, ideologia caută să-şi ia revanşa unde poate. Acest export de eşecuri, învăluit în vestminte ademenitoare – revoluţie, progres, justiţie socială, pace, etc. – încearcă să se întindă peste continente. Şi dacă el nu isbuteşte în sălbateca Africă, se cuibăreşte în schimb în câteva capete, cu câteva păreri, din ţările civilizate. Ce n'a reuşit cu vreun vrăjitor sau altul din Congo sau Senegal, izbândeşte la filosofi ca Jean Paul Sartre sau Bertrand Russell.

Unde se vede că folklorul politic e de fapt o descoperire bacteriologică sovietică: virus nevătămător într'o societate vaccinată prin molimă ca aceea comunistă, el poate fi încă inoculat în conştiinţa unor mandarini intelectuali din Apus.

Încă o ironie bolnavă.

Cancelarul Adenauer a împlinit vârsta de 87 de ani

La 5 Ianuarie cancelarul Adenauer a împlinit 87 de ani. La o vârstă la care, de obiceiu, oamenii sunt gata pentru călătoria din urmă, Konrad Adenauer a purces la munca de ridicare a poporului german doborît la pământ. În acelaşi timp, geniul şi energia lui a trezit pe conducătorii popoarelor din dulcea visare a unei cinstite conlucrări cu duşmanii libertăţii. În judecata sa politică Konrad Adenauer nu s'a orientat după întâmplări; ci după resortul lăuntric al întâmplărilor. N'a judecat în funcţiune de concret; ci de real. Capacitatea de a generaliza, pornind de la un fapt în aparenţă neînsemnat, în realitate caracteristic pentru o întreagă serie de întâmplări, deosebeşte pe bărbatul de stat, de "omul politic". Konrad Adenauer este un realist. În realismul său creştin îşi au rădăcinile şi răbdarea şi hotărîrea şi stăruinţa şi generositatea şi demofilía şi clara lui vedere.

În toamna anului în curs Konrad Adenauer va părăsi puntea de comandă a marei nave germane.

Va fi un moment de spaimă pentru tot omul conştient de primejdia care încă ameninţă libertatea lumii.

G. R.

NICHITA HRUŞCIOV ADUCE LAUDE PAPEI IOAN XXIII

După Literaturnaja Gaseta – care crede ca Papa Ioan "a rupt-o cu condamnarea comunismului şi cu atitudinea neprietenoasă faţă de ţările socialiste" – iată că şi Nichita Sergejevici îşi arată satisfacţia faţă de declaraţiile Papei făcute cu prilejul închiderii primei sesiuni a conciliului II Vatican. În ultima sa scrisoare către Cancelarul Adenauer, Hruşciov afirmă că el e ateu şi deci nu poate împărtăşi concepţia "filozofică" despre lume a Papei (de fapt, el e ignorant şi...i se pare că-i ateu); dar apelul Papei pentru pace şi pentru neîntrerupte tratative între bărbaţii de stat, el, Hruşciov, îl susţine şi îl aprobă. Sfinţitul Părinte nu poate fi, evident, vinovat de declaraţiile îndrăcitului Despot. Se spune că la fata mare rage şi măgarul. Şi fata nu poate fi, pentru asta, certată. Dar cine vrea să afle pricina răgetului de plăcere al măgarului se întreabă: ce i-a plăcut măgarului la fată? Fota aleasă în fir de aur? Sclipitoarea altiţă a cămăşii? Ochii cu sprîncenele? "Fruntea albă 'n părul negru"? Ori mersul... legănat?

Ce i-a plăcut ateului Hruşciov la vicarul lui Cristos nu e greu de ghicit. I-a plăcut faptul că Papa vorbeşte de pace, fără să facă aluzii la libertate. Şi i-a mai plăcut faptul că în dezbaterile conciliului a fost ocolit, cu grijă, cuvântul comunism. (Sfântul Pavel ar explica decenţa astfel: sunt lucruri despre care "ruşine este a şi grăi").

Pacea este cuvânt şi valoare creştină. Prestigiul ei e atât de mare, încât războinicii şi tiranii n'o mai pot neglija: îi arată şi ei mare respect. Teoretic. Practic, pacea lor înseamnează tăcere.

Cristos-Dumnezeu nu s'a întrupat însă spre a recomanda buna "învoire" între hoţi. Cristos nu vrea să dea mână de ajutor lui Nichita Hruşciov ca să descreştineze lumea. Cristos a venit ca să arate lumii adevărul. Iar acest adevăr stă de-a-curmezişul în calea poftelor tuturor dracilor şi îndrăciţilor din lume. Dumnezeu-Cuvântul a luat trup de rob ca să libereze pe Adam. Tâlcul Întrupării – tâlcul Crăciunului – e mântuirea. Iară fără libertate mântuirea nu-i posibilă. Prin libertate a venit căderea. Prin libertate şi mântuirea. Prin libertate şi har. Pace adevărată, fără libertate nu-i de conceput. Pacea e un rezultat. Nu scop în sine. Deaceea, pentru creştin, alegerea între pace şi libertate nu e greu de făcut.

G. R.

A apărut:

ALMANACHUL PRIBEGILOR ROMÂNI 1962, alcătuit de Constantin ARSENE, Editura "Curierul Românesc", 6 Rue Troyon, Paris 17e. 458 pagini (la multiplicator).

Publicaţii primite:

BULETINUL PAROHIAL (St. George's Romanian Orthodox Church, 324 Broadview Ave TORONTO 6, Ont. Canada), 6 pag. (la multiplicator).

BOLETIM (Buletinul Comitetului de Acţiune pentru Liberarea României), Brasil 1962, 14 pag. (la multiplicator). Adr. Caixa Postal 1968, S. Paulo, Brasil.

AMENINŢĂRI

Ultima scrisoare a lui Hruşciov către Cancelarul Adenauer – cea mai săracă din toate scrisorile supuse spre semnare lui Nichita Sergejevici – se încheie cu ameninţarea că de va izbucni un război între U.S.A. şi Rusia sovietica, Germania, în primul rând, va arde "ca o lumânare", în câteva ore. Iar în cuvântarea adresată, de anul nou, robilor săi Hruşciov a spus că dacă "imperialiştii" vor cuteza să atace Rusia, apoi să ştie că vor fi nimiciţi, tot în câteva ore.

Ameninţările din scrisoarea către Cancelar nu sunt pentru Cancelar, ci pentru Germanii înstăriţi; adecă pentru marea majoritate a cetăţenilor Germaniei libere. Sunt pentru oamenii care şi-au zidit, sau îşi zidesc case, au fabrici, întreprinderi înfloritoare, ori situaţii de invidiat. Acestora vrea el să le pună în faţă alegerea: renunţarea la Germania ocupată de soviete, sau... pieirea, în câteva ore. Şi nu se poate spune că ameninţarea lui răsună în gol...

Grozăvirea lui de anul nou a fost destinată robilor. Aceştia nu s-ar fi aşteptat niciodată ca "putreda" U. S. A. să-şi permită a da ultimatum "invincibilei" Rusii sovietice. Şi nedumerirea lor s'a transformat în panică atunci când groznicul Nichita şi-a întors din drum vapoarele cu granate şi şi-a adunat sculele din Cuba, supraveghiat de avionele americane. Când ambasadorul sovietic la Washington a fost chemat spre a i se înmâna nota ultimativă, ceata gazetarilor l-a aşteptat la ieşire şi i-a pus întrebarea: ce va face acum Rusia? Răspunsul mândrului reprezentant al marei despotíi a fost scurt şi sigur: "Veţi vedea, numaidecât"! Nici el nu s'aştepta, aşadar la lamentabila batere în retragere a guvernului sovietic. Şi dacă nici el nu s'aştepta, cu atât mai mult nu s'aşteptau la asta soldaţii şi robii.

Toţi aceşti oameni, ajunşi pradă îndoielilor, trebuiau înviorați. De aci cuvântarea de anul nou.

R.

BULETIN DE INFORMAŢII al Asociaţiei Românilor din Australia (A. R. A.), An. 10, Nr. 11–12, Noemvrie – Decemvrie 1962, 14 pag. (la multiplicator). Adr. Box 3063, G. P. O. Sydney, Australia.

NOSTALGII PRIBEGE

Sunt în curs de distribuţie 2 discuri româneşti, ale căror poezii şi melodii, au fost compuse de D-na *Eglantina Daschievici.*

Amatorii de colecţii româneşti se pot adresa:

D-nei *Eglantina Daschievici*
4621 N. Kenmore Ave
Chicago, 40, Illionois. U. S. A.
Costul unui disc: 4 dolari + expediţie.

***

Domnul Vasile POSTEUCA a obţinut titlul de doctor al Universităţii din Toronto (Canada).

Domnul Ştefan BACIU a fost invitat să ţină cursuri de literatură braziliană la University of Washington – Seattle 5. U. S. A.

> Deci aşa numita filosofie şi aşa numita artă sunt elemente constitutive ale culturii umane, dar nu sunt elemente absolut necesare ale salvării umane: un om poate fi mântuit fără să fie om de cultură. Nu deşteptăciunea şi nu creaţiunea în ordine spirituală te salvează. Mai de grabă s'ar putea spune că creaţiunea în ordine spirituală te pierde, căci te face să confunzi neesenţialul, epifenomenul, cu faptul esenţial însuşi, pentrucă dela un moment dat începi să devii servitor al acestui epifenomen al culturii: mai fac un roman, mai scriu o carte de filosofie, mai scriu una, câte? Încă una, şi uiţi de unde ai plecat. Uiţi că biata carte de filosofie pe care ai scris-o tu, oricât de genială ar fi, nu este decât un reflex, întotdeauna cu mult mai palid , cu mult mai puţin viu decât vieaţa spirituală din care a plecat.
>
> NAE IONESCU

PENTRU REPARAREA UNEI NEDREPTĂŢI

Domnul Dr. N. *Guguianu* (Paris) ne trimite, în fotocopie, cu rugămintea de a publica, următorul

PROTOCOL

Subsemnaţii, constituiţi în Juriu de Onoare, sub preşedenţia Domnului General Ion GHEORGHE, cu participarea Domnilor Colonel Ion TOMOROVEANU, Prof. George USCĂTESCU, Avocat Alexandru MÂRZA, Virgil MIHĂILESCU, în calitate de membri, şi a D-lui Dr. Nicolae GUGUIANU ca secretar, ne-am întrunit la Paris în zilele de 3 şi 4 Noembrie 1962, la cererea D-lui Ing. Agronom Traian Boeru, cu scopul de a preciza dacă domnia-sa a iniţiat, a ordonat sau a participat la uciderea profesorilor Virgil Madgearu şi Nicolae Iorga, crimă care a sguduit conştiinţele Românilor.

În urma probelor produse prin documente şi depoziţiile persoanelor în măsură de a fi cunoscut cum s'au petrecut faptele, Juriul a ajuns la următoarele concluzii, pe care le consemnează, în numele dreptăţii şi onoarei, conştient de răspunderea ce-i incumbă pentru lămurirea, imparţială, a acestui trist eveniment din istoria poporului român.

1. – Dl. Traian Boeru n'a iniţiat, n'a ordonat şi n'a participat la uciderea profesorului Virgil Madgearu. D-sa recunoaşte că a făcut parte din grupul care a avut misiunea să-l aresteze, cu scopul exclusiv de a-l pune la dispoziţia Mişcării Legionare, în cadrul măsurilor generale luate pentru arestarea fruntaşilor politici, adversari ai Mişcării Legionare.

2. – Din toate probele produse în faţa Juriului, probe concludente şi decisive, se dovedeşte că, după ridicarea dela domiciliu a Profesorului Virgil Madgearu, Dl. Traian Boeru n'a mai participat, sub nici o forma, la restul desfăşurării acţiunii care a decis soarta acestuia.

3. – În ce priveşte arestarea şi uciderea Profesorului Nicolae Iorga, Dl. Traian Boeru n'a avut absolut nici o cunoştinţă de aceasta, fiind complet străin de cele petrecute.

4. – În acelaş timp, Juriul a constatat că hotărîrea Domnului Traian Boeru de a lămuri în ce măsură domnia-sa a avut sau nu vreun rol în desfăşurarea tristului eveniment în cauză, n'a fost o acţiune de ultimă oră, ci un gând care-l urmărea de multă vreme şi pentru realizarea căruia domnia-sa a şi întreprins o seamă de iniţiative, de care Juriul a luat cunoştinţă.

5. – Juriul însărcinează pe Dl. Dr. Nicolae Guguianu, secretarul său, cu difuzarea prezentului protocol în întreaga presă românească din exil.

Dat la Paris, la 4 Noembrie 1962

Gen. Gheorghe Ion
Col. Ioan Tomoroveanu
A. Mârza
George Uscătescu
V. Mihăilescu
N. Guguianu

Cuvântul apare odată pe lună. Adresa pentru chestiuni de redacţie şi administraţie: George Racoveanu, 805 Freising b. München, Postf. 166. Pentru abonamente: Postscheckamt München (Deutschland) Konto-Nr. 1871 66, für George Racoveanu, Freising. Costul abonamentului anual: pentru Europa 12 DM; pentru Americi 4 doll. Abonamente de onoare: de la 25 doll.